

กลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1
Strategies for Developing Safe Schools in Secondary Schools under the Office
of the Basic Education Commission in the Lower Northeastern Region 1

สุมิตตา หล้าจันทึก* สุวิมล ตั้งประเสริฐ** และ สงวนพงศ์ ชวนชม***

คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล*, **, ***

Sumitta Lamchantuek* Suwimon Tungprasert** and Sanguanpong Chuanchom***

Faculty of Education, Vongchavalitkul University*, **, ***

Corresponding author E-mail: jj.sumitta289@gmail.com

(Received: December 20, 2024; Revised: January 12, 2025; Accepted: January 15, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 2) สร้างกลยุทธ์พัฒนา สถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา และ 3) ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์ การวิจัย ดำเนินแบ่งเป็น 3 ระยะ โดยระยะที่ 1 ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน ได้กลุ่ม ตัวอย่างจำนวน 148 โรงเรียนๆ ละ 3 คน รวม 444 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานบริหารทั่วไป เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความ สอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ขั้นที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 4 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ระยะที่ 2 สร้างกลยุทธ์พัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยร่างกลยุทธ์จากการจัดประชุมสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมของร่างกลยุทธ์ ระยะที่ 3 ประเมินความเป็นไปได้ และความเป็น ประโยชน์ของกลยุทธ์พัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูที่ รับผิดชอบงานบริหารทั่วไป จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพสถานศึกษาปลอดภัยและแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียน มัธยมศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และแนวทางการพัฒนา คือ การมีระบบคุ้มครองช่วยเหลือนักเรียน โดยสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากทุกฝ่าย การป้องกันอุบัติเหตุและสาธารณภัยโดยจัดทำแผนป้องกันและระงับเหตุฉุกเฉิน 2) กลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วยกลยุทธ์ 3 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่ 1 สร้างระบบบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาให้มีคุณภาพ กลยุทธ์ ที่ 2 เร่งรัดพัฒนาครูและนักเรียนให้มีความรู้ ด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา กลยุทธ์ที่ 3 ยกย่องเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกด้านความปลอดภัย และ

3) ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์กลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 อยู่ในระดับมากที่สุด
คำสำคัญ: กลยุทธ์การพัฒนา, สถานศึกษาปลอดภัย, โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

The objectives of this research were: 1) to examine the conditions and guidelines for developing safe schools in secondary schools under the Office of the Basic Education Commission in the Lower Northeastern Region 1, 2) to create strategies for developing safe schools in secondary schools, and 3) to assess the feasibility and benefits of these strategies. The research was conducted in three phases. Phase 1 consisted of two steps. Step 1 involved studying the current conditions of safe schools in secondary schools. Proportionally stratified random sampling was used to obtain the sample. The sample included 148 secondary schools under the Office of the Basic Education Commission, with 444 respondents comprising school principals, deputy principals, and general administration teachers. Data were collected using a five-point rating scale questionnaire with an Index of Item-Objective Congruence ranging from 0.80 to 1.00 and a reliability coefficient of 0.94. Data were analyzed using means and standard deviations. Step 2 involved studying guidelines for developing safe schools from schools with best practices. The informants, selected purposively, included four individuals. Data were collected using semi-structured interviews and analyzed using content analysis. Phase 2 involved creating strategies for developing safe schools through focus group discussions with seven experts to assess their suitability of the strategies. Phase 3 involved evaluating the feasibility and benefits of the strategies by school principals and general administration teachers, totaling 60 individuals. Data were collected using a five-point rating scale questionnaire and analyzed using means and standard deviations.

The research results revealed that: 1) the current conditions and guidelines for developing safe schools in secondary schools were rated at a high level overall. The development guidelines involve establishing a system to protect and support students by building a collaborative network among all stakeholders, focusing on accident and disaster prevention through the implementation of emergency prevention and response plans; 2) Strategies for developing safe schools included three strategies: (1) establishing a high-quality safety management system in schools, (2) accelerating the development of teachers' and students' knowledge about school safety, and (3) enhancing collaboration with external agencies on safety matters; and 3) The feasibility and benefits of the strategies for developing safe schools under the Office of the Basic Education Commission in the Lower Northeastern Region 1 were rated at the highest level.

Keywords: Development Strategy, Safe Schools, Secondary Schools

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนในสังคมไทยยุคปัจจุบัน ได้รับผลกระทบมาจากการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตและความปลอดภัยของเด็กและเยาวชนไทยในหลายรูปแบบ ปัญหาสุขภาพ ปัญหายาเสพติด ปัญหาทางเพศ นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ เช่น อุทกภัย วาตภัย ภัยจากโรคอุบัติใหม่ ซึ่งปัจจุบันจึงมีการรณรงค์เรื่องความปลอดภัยในสถานศึกษา ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้กำหนดนโยบาย ประจำปีงบประมาณ 2567 ในด้านความปลอดภัย โดยให้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพของสถานศึกษาให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ ทักษะ ในการป้องกันดูแล ดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัย โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งเน้นในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานวิถีใหม่ วิถีคุณภาพ มุ่งเน้นความปลอดภัยในสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นพัฒนาระบบและกลไกในการดูแลความปลอดภัยให้แก่ผู้เรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีการบริหารเชิงกลยุทธ์ วิเคราะห์และประเมินปัจจัยต่างๆ ที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กรเพื่อจัดทำแผนการดำเนินงานที่เหมาะสม ให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ (พิบูล ทิปะปาล และธนวัฒน์ ทิปะปาล, 2559) ผู้บริหารต้องมีการวางแผนกลยุทธ์ กำหนดกลยุทธ์ที่แตกต่างจากผู้อื่น โดยเฉพาะปัญหาการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ ปัญหาที่เกิดจากอุบัติเหตุ ปัญหาที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ ปัญหาที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาวะทางกายและจิตใจ และปัญหาที่เกิดจากสภาพแวดล้อมต่างๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) ซึ่งเป็นปัญหาในการจัดการศึกษา

จากข้อมูลสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ยังไม่สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จได้ เนื่องจากประสบปัญหาค้ำค้ำกัน คือ การเกิดอุบัติเหตุ เด็กนักเรียนจมน้ำ นักเรียนได้รับอุบัติเหตุจากการเดินทางไป-กลับ การทะเลาะวิวาทระหว่างนักเรียน ความรุนแรงในโลกโซเชียล การบูลลี่ นักเรียนใช้สารเสพติด นักเรียนถูกล่วงละเมิดทางเพศ ครูลงโทษนักเรียนเกินกว่าเหตุ ดังนั้นจึงมีความไม่ปลอดภัยในสถานศึกษาเกิดขึ้น นอกจากนี้ยังมีภัยที่เกิดจาก สภาพแวดล้อมในโรงเรียน ภัยจากอาคารเรียน สิ่งก่อสร้าง ภัยจากการใช้วัสดุอุปกรณ์ ภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาวะทางกายและจิตใจ ภาวะทุพโภชนาการ ภัยที่เกิดจากนักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องความปลอดภัย เพราะสถานศึกษาไม่มีหลักสูตรสถานศึกษาที่ให้มีการจัดการเรียนการสอนด้านความปลอดภัยอย่างจริงจัง นักเรียนขาดการอบรมเกี่ยวกับความปลอดภัย ดังนั้นเมื่อเกิดปัญหาขึ้นหรือเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดขึ้นจึงทำให้นักเรียนไม่สามารถแก้ปัญหาได้ สถานศึกษาขาดการวางแผนเผชิญเหตุหรือแผนฉุกเฉินจึงทำให้ครู และบุคลากรในสถานศึกษาและนักเรียนขาดการฝึกซ้อมในสถานการณ์จำลองจึงทำให้ขาดทักษะชีวิตในการนำไปแก้ปัญหาและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) ซึ่งสภาพปัญหาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง คือ สังคมที่เปลี่ยนแปลงส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เกิดผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและคุณภาพการศึกษา เกิดภัยคุกคามทางไซเบอร์หรือสื่อที่ไม่สร้างสรรค์ อีกทั้งปัญหาด้านอุบัติเหตุและสุขภาพ เนื่องจากโรงเรียนตั้งอยู่ใกล้ถนนหลักและไม่มีการจัดการจราจรที่ดี ส่งผลให้นักเรียนเสี่ยงต่ออุบัติเหตุในระหว่างการเดินทางมาโรงเรียนหรือกลับบ้าน นอกจากนี้ปัญหาด้านสุขภาพซึ่งสถานศึกษาขาดมาตรการควบคุมความปลอดภัยด้านอาหารและน้ำดื่ม ทำให้นักเรียนเสี่ยงต่อโรคอาหารเป็นพิษ เช่น การบริโภคอาหารและน้ำดื่มที่ไม่สะอาด หรือการระบาดของโรคติดต่อต่างๆ ปัญหาด้านความรุนแรงและพฤติกรรมเสี่ยงในโรงเรียน มีการกลั่นแกล้งระหว่างนักเรียน (Bullying) ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตและผลการเรียน นอกจากนี้ ยังพบปัญหายาเสพติดและการนำอาวุธเข้ามาในโรงเรียน ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่สะท้อนมาถึงพฤติกรรมของนักเรียน และ 3) ปัญหาขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ด้านการจัดการความปลอดภัย ซึ่งไม่มีกรอบหรือมีแผนรองรับเหตุฉุกเฉินรวมทั้งระบบการรายงานปัญหาและการติดตามผลไม่ชัดเจน (สำนักงานศึกษาธิการภาค 13, 2566)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 เพื่อนำข้อมูลจากการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาความปลอดภัยในสถานศึกษา และเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา ในการวางแผนกลยุทธ์พัฒนาสถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนานักเรียน ครูและบุคลากร ให้ได้รับความรู้ ได้รับการปกป้องและคุ้มครองเพื่อให้ทุกคนสามารถปฏิบัติงานและเรียนรู้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้บริหารการศึกษายังสามารถนำกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยไปกำหนดเป็นนโยบายในการวางแผนการพัฒนาสถานศึกษาและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีความปลอดภัยต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพสถานศึกษาปลอดภัยและแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

2.2 เพื่อสร้างกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

2.3 เพื่อประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 3 ระยะ โดยนำเสนอรายละเอียดแต่ละระยะ ดังนี้

3.1 ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพสถานศึกษาปลอดภัยและแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 มี 2 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 ศึกษาสภาพสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผู้วิจัยมุ่งศึกษาตามองค์ประกอบของสถานศึกษาปลอดภัย 6 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดหลักสูตรความปลอดภัย 2) การจัดสภาพแวดล้อม 3) ระบบคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน 4) การรักษาสภาพอนามัยของนักเรียน 5) การป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ 6) การป้องกันอุบัติเหตุและสาธารณภัย

1) ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูล

ประชากร ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ และ จังหวัดสุรินทร์ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 238 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์ ปีการศึกษา 2566 โดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึงใน ไพศาล หวังพานิช, 2560) โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 148 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน ประกอบด้วยผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานบริหารทั่วไป รวม 444 คน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีการ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.94 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 444 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 สถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ด้านการเป็นสถานศึกษาปลอดภัย ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 4 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview) ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัย 6 ด้านประกอบด้วย ด้านการจัดหลักสูตรความปลอดภัย ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านระบบคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน ด้านการรักษาสุขภาพอนามัยของนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ และด้านการป้องกันอุบัติเหตุและสาธารณภัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำผลการวิเคราะห์ที่รวบรวมได้ มาจัดทำร่างกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

3.2 ระยะที่ 2 สร้างกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำร่างกลยุทธ์ โดยนำประเด็นสำคัญที่ได้จากการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประเด็นจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) โดยการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินสภาพแวดล้อมภายใน ระหว่างจุดแข็งและจุดอ่อน และผลการประเมินระหว่างสภาพแวดล้อมภายนอก ระหว่างโอกาสและอุปสรรค นำไปสู่การจัดทำ TOWS Matrix เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันมากำหนดร่างกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยระบุรายละเอียดตามองค์ประกอบของสถานศึกษาปลอดภัย 6 ด้าน คือ ด้านการจัดหลักสูตรความปลอดภัย ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านระบบคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน ด้านการรักษาสุขภาพอนามัยของนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ และด้านการป้องกันอุบัติเหตุและสาธารณภัย จากนั้นจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมร่างกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

3.3 ระยะที่ 3 ประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูที่รับผิดชอบงานบริหารทั่วไป โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 จำนวน รวม 60 คน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาสภาพสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

4.1.1 ผลการศึกษาสภาพสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อได้มาซึ่งค่าเฉลี่ยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและผลระดับสภาพสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยแสดงข้อมูลทางสถิติดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับสภาพสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวม

สภาพสถานศึกษาปลอดภัย	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. การจัดหลักสูตรความปลอดภัย	4.36	0.52	มาก
2. การจัดสภาพแวดล้อม	4.58	0.52	มากที่สุด
3. ระบบคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน	4.50	0.40	มาก
4. การรักษาสุขภาพอนามัยของนักเรียน	4.35	0.39	มาก
5. การป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ	4.38	0.46	มาก
6. การป้องกันอุบัติภัยและสาธารณภัย	4.48	0.44	มาก
ภาพรวม	4.44	0.46	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าสภาพสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยมาก ($\bar{X} = 4.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 4.58$) รองลงมาเป็นด้านระบบคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 4.50$) ด้านการป้องกันอุบัติภัยและสาธารณภัย ($\bar{X} = 4.48$) ด้านการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ ($\bar{X} = 4.38$) ด้านการจัดหลักสูตรความปลอดภัย ($\bar{X} = 4.36$) ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การรักษาสุขภาพอนามัยของนักเรียน ($\bar{X} = 4.35$)

4.1.2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ที่มีแนวปฏิบัติที่ดี สรุปได้ว่า 1) ด้านการจัดหลักสูตรความปลอดภัย ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผน โดยสำรวจความต้องการของนักเรียนและครู โดยมีคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรร่วมกันกำหนดโครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตรที่ครอบคลุมในด้านความปลอดภัย 2) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ตรวจสอบวัสดุอุปกรณ์อย่างอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านระบบคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน มีการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติเพื่อคุ้มครองนักเรียนจากภัยคุกคามทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ 4) ด้านการรักษาสุขภาพอนามัยของนักเรียน มีการประกาศนโยบายป้องกันอบายมุขและสิ่งเสพติด จัดอบรมความรู้ และตรวจสุขภาพประจำปี เพื่อเสริมสร้างสุขภาพที่ดี 5) ด้านการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ จัดทำแผนผังเฝ้าระวัง อบรมการป้องกันอุบัติเหตุ และการปฏิบัติตนเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน 6) ด้านการป้องกันอุบัติภัยและสาธารณภัย จัดทำแผนป้องกันและระงับเหตุฉุกเฉิน อบรมความรู้ด้านอุบัติภัยและสาธารณภัย เพื่อสร้างความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์ได้อย่างทันท่วงที

4.2 ผลการสร้างกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผู้วิจัยสรุปผลได้ดังนี้

4.2.1 ผลการสร้างกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ดำเนินการตามวิธีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ของสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงได้กลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

วิสัยทัศน์

โรงเรียนมัธยมศึกษา บริหารจัดการความปลอดภัยอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ

กลยุทธ์ที่ 1 สร้างระบบบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาให้มีคุณภาพ โดยมีสาระที่เกี่ยวข้องดังนี้

กลยุทธ์ขับเคลื่อน

- 1) ส่งเสริมระบบบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาให้มีคุณภาพ
- 2) ส่งเสริมการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยมุ่งเน้นด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา
- 3) จัดทำโครงสร้างการบริหารงานด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา
- 4) จัดทำแผนการบริหารความเสี่ยงด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา
- 5) สร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศความปลอดภัยในสถานศึกษา

ตัวชี้วัด

- 1) โรงเรียนมัศึกษามีระบบบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาที่มีคุณภาพ
- 2) โรงเรียนมัศึกษามีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยมุ่งเน้นด้านความปลอดภัย
- 3) โรงเรียนมัศึกษามีโครงสร้างการบริหารงานด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาชัดเจน
- 4) โรงเรียนมัศึกษามีแผนการบริหารความเสี่ยงด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาครบทุกด้าน
- 5) โรงเรียนมัศึกษามีวัฒนธรรมและบรรยากาศความปลอดภัยในสถานศึกษา

โครงการ

- 1) โครงการพัฒนาระบบบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา
- 2) โครงการยกระดับคุณภาพการศึกษาด้านความปลอดภัยอย่างยั่งยืน
- 3) โครงการพัฒนาการบริหารงานด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา
- 4) โครงการยกระดับการบริหารความเสี่ยงด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา
- 5) โครงการมีตราภาพความปลอดภัยในสถานศึกษา

กลยุทธ์ที่ 2 เร่งรัดพัฒนาครูและนักเรียนให้มีความรู้ด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา

กลยุทธ์ขับเคลื่อน

- 1) สร้างความตระหนักและปลูกฝังจิตสำนึกให้ครูและนักเรียนเห็นคุณค่าของความปลอดภัย

ในสถานศึกษา

- 2) จัดอบรมและสัมมนาเกี่ยวกับระบบความปลอดภัยในสถานศึกษาให้แก่คณะครู
- 3) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการการฝึกซ้อมสถานการณ์ฉุกเฉินด้านความปลอดภัยให้แก่นักเรียน
- 4) ส่งเสริมการใช้ระบบความปลอดภัยทางดิจิทัลในสถานศึกษา
- 5) พัฒนาแพลตฟอร์มเทคโนโลยีในการประชาสัมพันธ์ความปลอดภัยในสถานศึกษา

ตัวชี้วัด

- 1) ครูและนักเรียนมีความตระหนักและเห็นคุณค่าความปลอดภัยในสถานศึกษา
- 2) มีจำนวนครูร้อยละ 90 เข้าร่วมกิจกรรมความปลอดภัยในสถานศึกษา
- 3) มีจำนวนนักเรียนร้อยละ 90 เข้าอบรมเชิงปฏิบัติการ การฝึกซ้อมสถานการณ์ฉุกเฉินด้านความ

ปลอดภัยในสถานศึกษา

- 4) มีระบบความปลอดภัยทางดิจิทัลในสถานศึกษา
- 5) มีแพลตฟอร์มเทคโนโลยีในการประชาสัมพันธ์ความปลอดภัยในสถานศึกษา

โครงการ

- 1) โครงการสัมมนาระบบความปลอดภัยในสถานศึกษา
- 2) โครงการฝึกซ้อมสถานการณ์ฉุกเฉินในสถานศึกษา
- 3) โครงการจัดทำระบบความปลอดภัยทางดิจิทัลในสถานศึกษา
- 4) โครงการพัฒนาแพลตฟอร์มเทคโนโลยีสมัยใหม่ด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา

กลยุทธ์ที่ 3 ยกระดับเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา

กลยุทธ์ขับเคลื่อน

- 1) สร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการเกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน
- 2) ยกระดับความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา
- 3) พัฒนาระบบการแจ้งเตือนในสถานการณ์ฉุกเฉินในสถานศึกษา
- 4) พัฒนาแอปพลิเคชันด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา
- 5) ส่งเสริมการจัดเก็บข้อมูลในระบบคลาวด์ด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา

ตัวชี้วัด

- 1) โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ
- 2) โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านความปลอดภัย

ในสถานศึกษาอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

- 3) โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีระบบการแจ้งเตือนสถานการณ์ฉุกเฉินออนไลน์และออฟไลน์
- 4) โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีแอปพลิเคชันใช้ในการประสานงานกับภาคีเครือข่าย
- 5) โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีการจัดเก็บข้อมูลในระบบคลาวด์ด้านความปลอดภัยอย่างมีประสิทธิภาพ

โครงการ

- 1) โครงการสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา
- 2) โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านความปลอดภัยในสถานศึกษากับภาคีเครือข่าย
- 3) โครงการพัฒนาระบบแจ้งเตือนในสถานการณ์ฉุกเฉินแบบครบวงจรในสถานศึกษา
- 4) โครงการพัฒนาแอปพลิเคชันด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา
- 5) โครงการส่งเสริมการจัดเก็บข้อมูลในระบบคลาวด์ด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา

4.2.2 ผลการประเมินความเหมาะสมกลยุทธ์ โดยการจัดสนทนากลุ่มร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้การปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและผ่านการเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์ โดยแสดงข้อมูลทางสถิติ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การประเมินผลการประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

การประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. วิสัยทัศน์	5.00	0.00	มากที่สุด
2. พันธกิจ	5.00	0.00	มากที่สุด
3. เป้าประสงค์	5.00	0.00	มากที่สุด
4. กลยุทธ์หลักที่ 1	5.00	0.00	มากที่สุด

ตารางที่ 2 (ต่อ)

การประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
5. กลยุทธ์หลักที่ 2	5.00	0.00	มากที่สุด
6. กลยุทธ์หลักที่ 3	5.00	0.00	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	5.00	0.00	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 การประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน พบว่า กลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษา ปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) ประกอบด้วย ด้านวิสัยทัศน์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด พันธกิจ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เป้าประสงค์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ในด้านกลยุทธ์หลัก พบว่า กลยุทธ์หลักที่ 1 กลยุทธ์หลักที่ 2 และกลยุทธ์หลักที่ 3 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

4.3 ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูที่รับผิดชอบงานบริหารทั่วไป จำนวน 60 คน ได้มาซึ่งค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงข้อมูลทางสถิติ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

ด้าน	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. วิสัยทัศน์	4.87	0.34	มากที่สุด	4.97	0.18	มากที่สุด
2. พันธกิจ	4.74	0.41	มากที่สุด	4.74	0.44	มากที่สุด
3. เป้าประสงค์	4.91	0.28	มากที่สุด	4.88	0.31	มากที่สุด
4. กลยุทธ์หลักที่ 1	4.88	0.29	มากที่สุด	4.85	0.35	มากที่สุด
5. กลยุทธ์หลักที่ 2	4.85	0.32	มากที่สุด	4.81	0.37	มากที่สุด
6. กลยุทธ์หลักที่ 3	4.84	0.37	มากที่สุด	4.83	0.35	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.85	0.34	มากที่สุด	4.85	0.33	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า การประเมินวิสัยทัศน์ มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87$) และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.97$) พันธกิจ มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$) และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$) เป้าประสงค์ มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$) และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$) เมื่อพิจารณาเป็นรายกลยุทธ์หลัก ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ดังนี้

กลยุทธ์หลักที่ 1 สร้างระบบบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาให้มีคุณภาพ พบว่า มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$) และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$)

กลยุทธ์หลักที่ 2 เร่งรัดพัฒนาครูและนักเรียนให้มีความรู้ด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา พบว่า มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$) และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.81$)

กลยุทธ์หลักที่ 3 ยกระดับเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา พบว่า มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$) และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$)

5. สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ผู้วิจัยจึงนำผลการวิจัยมาอภิปราย ดังนี้

5.1 สภาพสถานศึกษาปลอดภัยและแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 อยู่ในระดับมากที่สุดด้านเดียว คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม นอกนั้นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยจะแตกต่างกันไม่มากนัก แสดงว่าผู้บริหารมีความตระหนักเกี่ยวกับความปลอดภัยของนักเรียนตามจุดเน้นของต้นสังกัด มีการวางแผนเกี่ยวกับความปลอดภัยในด้านสภาพแวดล้อมและด้านอื่นๆ ตลอดจนนำไปสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการวางแผนการดำเนินงานจัดสภาพแวดล้อมเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีภายในสถานศึกษาโดยแต่งตั้งบุคลากรให้รับผิดชอบในการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก จัดอาคารสถานที่ให้ปลอดภัย สวยงาม เพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีระบบการตรวจสอบอาคารและอาคารประกอบอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งยังมีแผนการป้องกัน และการเคลื่อนย้ายกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน ซึ่งมีการตรวจสอบและประเมินผลเป็นระยะเพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556) ที่เสนอว่า สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา เป็นการจัดอาคารสถานที่ และบริเวณสถานศึกษาที่ใช้เป็นที่จัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน สภาพแวดล้อมของสถานศึกษามีความสำคัญต่อนักเรียนและผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาอย่างมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ รัตติกร โสมสมบัติ (2563) ที่เสนอว่า การจัดสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา ต้องเป็นการจัดการทั้งระบบของสถานศึกษา ตั้งแต่การกำหนดนโยบายหรือแนวทาง แผน โครงการ ผู้บริหารและครูเป็นผู้มีบทบาทสร้างบรรยากาศและ จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้มีความสะอาด ร่มรื่น สวยงาม และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิพงษ์ ธรรมสอน (2557) ศึกษาเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษามีการจัดทำโครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาร่วมกับชุมชน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุเวช พิมน้ำเย็น และคณะ (2560) ศึกษา เรื่องการประเมินการจัดสภาพแวดล้อมและการจัดบริการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนสันติศิริวิทยาคม อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า การจัดสภาพแวดล้อมด้านความปลอดภัยในโรงเรียนโดยสิ่งที่โรงเรียนควรดำเนินการ คือการจัดทำป้ายเตือนเพื่อให้เกิดความปลอดภัยในสถานศึกษา การจัดน้ำดื่มให้ถูกสุขลักษณะและติดตั้งอย่างปลอดภัยต่อการใช้งาน การแจ้งให้ผู้ปกครองรับทราบถึงนโยบายการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน และการจัดอบรมฝึกซ้อมป้องกันภัยพิบัติหรือ อัคคีภัยเป็นประจำทุกทุกปี โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

5.2 การสร้างกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์หลัก ได้แก่ กลยุทธ์หลักที่ 1 สร้างระบบบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาให้มีคุณภาพ กลยุทธ์หลักที่ 2 เร่งรัดพัฒนาครูและนักเรียนให้มีความรู้ด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา กลยุทธ์หลักที่ 3 ยกระดับเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกด้านความปลอดภัย โดยการร่างกลยุทธ์จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษา ทำให้ได้กลยุทธ์ที่สอดคล้องกับสภาพและบริบทของสถานศึกษา รวมทั้งการประเมินกลยุทธ์โดยการวิพากษ์จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา โดยผลการประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก กลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษาผ่านกระบวนการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากผู้วิจัย อีกทั้งได้มีการศึกษาสภาพการพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา มีการสัมภาษณ์

ผู้บริหารเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เพื่อนำมา SWOT Analysis จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค สอดคล้องกับแนวคิดของ อมรรัตน์ ศรีพอ (2561) ที่เสนอว่ากลยุทธ์ เป็นแนวทางหรือวิธีการดำเนินการเชิงรุกที่มีเป้าหมายชัดเจนโดยมีการตรวจสอบสภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน เพื่อนำองค์การไปสู่ความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรัณย์ เปรมสุข (2566) ศึกษา เรื่องการพัฒนารูปแบบบริหารเชิงกลยุทธ์ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณภาพของนักเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของนักเรียนมัธยมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนวิวัฒน์ วรวัชรบรรชัย (2567) ศึกษา เรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า รูปแบบการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียนทุกองค์ประกอบ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

5.3 กลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 โดยภาพรวม มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการใช้กลยุทธ์กำหนดแนวทางในการพัฒนาซึ่งเน้นการสร้างระบบบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยมีโครงสร้างการบริหารงานด้านความปลอดภัยที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม กลยุทธ์ดังกล่าวครอบคลุมถึงการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร ครู บุคลากรที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้การใช้กลยุทธ์เร่งรัดพัฒนาครูและนักเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่จำเป็นด้านความปลอดภัย การสร้างความตระหนักและปลูกฝังจิตสำนึกให้ครูและนักเรียนเห็นคุณค่าของความปลอดภัย ช่วยกระตุ้นให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการรักษาความปลอดภัย และการใช้กลยุทธ์สร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย ยังช่วยเสริมศักยภาพในการป้องกันและจัดการความเสี่ยงได้ ซึ่งกลยุทธ์เหล่านี้เมื่อดำเนินการควบคู่กัน จะช่วยให้สถานศึกษามีระบบความปลอดภัยที่เข้มแข็ง และมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของสรญา วัชรสังาศ (2564) ที่เสนอว่า กลยุทธ์เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานขององค์กรเพื่อให้สมาชิกทั้งองค์กรทราบถึงทิศทางที่ทุกคนจะดำเนินไปอย่างชัดเจน ทำให้องค์กรสามารถพัฒนาตนเองได้ทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้องค์กรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นตามเป้าหมายที่วางไว้ สอดคล้องกับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564) ด้วยการบริหารจัดการตามมาตรการ 3 ป ได้แก่ ป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามให้เกิดความปลอดภัยให้มากที่สุด และไม่ให้เกิดเหตุการณ์นั้นซ้ำอีก เพื่อสร้างความมั่นใจ และความเชื่อมั่นให้แก่นักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไปในการที่จะได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพ มีความเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ เกิดความมั่นคงและยั่งยืน ซึ่งกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 เป็นแนวทางที่มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เนื่องจากผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยกลยุทธ์ดังกล่าวสอดคล้องกับบริบทของสภาพแวดล้อมในพื้นที่ นอกจากนี้ยังตอบสนองต่อนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดที่ให้ความสำคัญกับการสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของนักเรียน ครูและบุคลากร ตลอดจนช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพผู้เรียนอย่างเต็มที่ ส่งผลให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพการศึกษา ซึ่งกลยุทธ์ดังกล่าวยังช่วยป้องกันและลดความเสี่ยงต่อปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษาเป็นพื้นที่ปลอดภัยและส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ กลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 จึงมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ในการยกระดับคุณภาพความปลอดภัยของสถานศึกษา อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในอนาคต

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และแผนการบริหารความเสี่ยงด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่แก่นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ต่อบริบบการจัดการความปลอดภัยของสถานศึกษา

6.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการใช้ระบบความปลอดภัยทางดิจิทัลในสถานศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและจัดการความเสี่ยงด้านความปลอดภัยในทุกมิติ นอกจากนี้ควรสนับสนุนการพัฒนาแพลตฟอร์มเกี่ยวกับความปลอดภัยที่ทันสมัยเพื่อตอบโจทย์บริบทของโรงเรียนในยุคดิจิทัล

6.1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรยกระดับความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย เพื่อสร้างระบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านความปลอดภัย และช่วยให้สถานศึกษาสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์และความเชี่ยวชาญของภาคีเครือข่าย รวมถึงสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งและยั่งยืน ซึ่งจะช่วยยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งตอนบนและตอนล่าง

6.2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

6.2.3 ควรศึกษากลยุทธ์การพัฒนาการรักษาสุขภาพอนามัยของนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1

7. เอกสารอ้างอิง

ธนัธวัฒน์ วรวัชรบรรชัย. (2567). *การพัฒนาแบบการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่*

การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

พิบูล ทิปะปาล และธนวัฒน์ ทิปะปาล. (2559). *การจัดการเชิงกลยุทธ์ (ปรับปรุงใหม่). อมรการพิมพ์.*

ไพศาล หวังพานิช. (2560). *วิธีการวิจัย [เอกสารประกอบการสอน]. คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.*

รัตติกร โสมสมบัติ. (2563). *รูปแบบการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน*

ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ศรัณย์ เปรมสุข. (2566). *การพัฒนาแบบบริหารเชิงกลยุทธ์ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณภาพของนักเรียนมัธยมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.*

สรญา วัชรสังกาศ. (2564). *กลยุทธ์การพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักเรียนประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต].*

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). *คู่มือข้อปฏิบัติและมาตรการในการรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ.*

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *คู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ.*

- สำนักงานศึกษาธิการภาค 13. (2566). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษา กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 (พ.ศ. 2563 – 2566). สำนักงานศึกษาธิการภาค 13.
- สุทธิพงษ์ ธรรมสอน. (2557). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41. วารสารการวิจัยกาสะลองคำ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 8(2), 137-148. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/ksk/article/view/126515/95615>
- สุขเวช พิมน้ำเย็น, งามนิตย์ ราชกิจ, พยงค์ ขุนสะอาด, วรวิญญา ทวีสุข, และนันท์นภัส เพ็ชรสุวรรณ. (2560). การประเมินการจัดสภาพแวดล้อมและการจัดบริหารด้านความปลอดภัยในโรงเรียนสันติศิรินทร์วิทยาคม อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย. สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย. 6(2), 25-31. https://www.journals.apheit.org/journal/science-july-2560/3_08_Evaluation%20of%20Environmental_proof1_formatted.pdf
- อมรัตน์ ศรีพอ. (2561). กลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดทักษะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.